

De stereotypering van de sekserollen in de media

CASESTUDY: FRIENDS

Floris Nieuworp

Het is niet goed gesteld met het beeld van de vrouw zoals dat wordt opgehangen door de media, met in hoofdzaak de televisie. Dit is een kreet die al sinds de jaren '60 weerklinkt in middens van (veelal vrouwelijke) communicatiewetenschappers. Het blijkt echter dat we vandaag, ondanks de vrouwenbeweging en de verdere emancipatie van de vrouw, nog niet veel verder staan op dit vlak.

Zo spreekt Gunter (1986), die een overzicht maakte van de studies hieromtrent, van een sterke stereotypering van vrouwen op televisie. Daarbij valt het voornamelijk op dat vrouwen sterk ondervertegenwoordigd blijven op het scherm en slechts in een beperkt aantal, vaak minder belangrijke, rollen worden getoond. Een ander belangrijk punt in het onderzoek naar de seksstereotypering op televisie houdt verband met de dominantie van mannelijke personages en de onderwerping van vrouwelijke personages.

We hebben in verband met de dominantie van de vrouw door de man een kwantitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd van de sitcom *Friends* (cf. Nieuworp, 1998). Voor deze analyse baseerden wij ons op een onderzoek van Greenberg et al. (1980), waarbij de gedragsdimensie dominantie werd onderzocht via de inhoudelijke categorie bevelen geven. Bij onze analyse werden twee types van bevelen gecodeerd: autoritaire bevelen en gelijke bevelen. We spreken van een autoritair bevel indien het bevel voortkomt uit de beroepspositie (bv. baas, politiemann, verpleegster...) van de bevelgever, of zijn status als ouder. Bij een gelijk bevel kunnen bevelgever en bevelontvanger worden beschouwd als gelijken. Voor elk type van bevel hebben we nog een onderscheid gemaakt tussen het geven van een bevel met een uitleg/verrechtvaardiging of zonder. Deze uitleg moet wel onmiddellijk voor of na het

gegeven bevel komen. Verder werd de sekse van de bevelontvangers genoteerd, samen met het al dan niet opvolgen van het bevel.

Voor het formuleren van hypothesen werd de dominantie-dimensie gearticuleerd in een driedelige vraag: 'Wie geeft wat voor soort bevelen? Aan wie? Met welk resultaat?' In het kader van de seksestereotypering op tv leidt dit alles tot volgende hypothesen.

- Hypothese 1: Mannelijke personages zullen proportioneel meer autoritaire bevelen geven dan vrouwelijke personages.
- Hypothese 2: Bevelen tussen gelijken zullen evenveel optreden bij beide seksen.
- Hypothese 3: Vrouwelijke personages zullen hun bevelen meer uitleggen of rechtvaardigen dan mannelijke personages. Aan wie?
- Hypothese 4: Mannelijke personages zullen proportioneel meer bevelen geven aan andere mannelijke personages dan dat vrouwelijke personages bevelen zullen geven aan mannelijke personages.
- Hypothese 5: Vrouwelijke personages zullen proportioneel meer bevelen worden dan mannelijke personages. Met welk resultaat?
- Hypothese 6: Bevelen van mannelijke personages zullen proportioneel meer opgevolgd worden dan bevelen door vrouwelijke personages.

Onze hypothesen werden vooropgesteld vanuit de gedachte dat televisie de stereotypen eerder bevestigt dan doorbreekt, en dat bijgevolg de mannen op televisie hun dominantie pogen duidelijk te maken via het geven van bevelen aan de andere sekse. Echter, van de hypothesen die we naar voren brachten, blijven er slechts twee overeind, met name hypothese 2, die stelt dat bevelen tussen gelijken evenveel voorkomen bij beide seksen, en hypothese 4, die voorspelt dat mannen meer mannelijke bevelen zouden ontvangen dan vrouwen.

Indien we nu onze resultaten vergelijken met die van het onderzoek van Greenberg et al. (1980), blijken er grote verschillen. Daar bleek immers dat in sitcoms - en enkel daar - de vrouwen proportioneel meer bevelen gaven dan mannen, maar dat deze bevelen ook meer ontvangen werden door vrouwen. Bovendien werden de vrouwelijke bevelen vaker niet opgevolgd.

In onze casestudy blijkt nu dat mannen meer bevelen geven dan vrouwen, maar dat vrouwen minder bevelen ontvangen dan mannen. Met andere woorden, mannelijke personages geven meer bevelen ten aanzien van hun mannelijke collega's dan vrouwen, maar mannen zijn zelf ook vaker het slachtoffer van bevelen. Het is dus niet zo dat vrouwen meer worden bevelen of gedomineerd. Verder is de bevelopvolging niet gelijk voor beide seksen: de vrouwelijke bevelen worden vaker opgevolgd. Dus zijn de vrouwen doortasten-

der in hun bevelgedrag: wanneer zij bevelen geven, worden deze vaker opgevolgd dan wanneer mannen dit doen.

Uit deze bevindingen blijkt met andere woorden dat de vrouwelijke personages in *Friends* vaak als mondige, zelfbewuste personen worden voorgesteld. De verdienste van *Friends* ligt dan ook in het feit dat er wordt gepoogd in te gaan tegen de stereotiepe beeldvorming van de seksen, zoals die aanwezig is in vele televisieprogramma's.

LITERATUURLIJST

- Greenberg, B.S. (1980) *Life on Television: Content Analyses of U.S. TV Drama*. Norwood (N.J.): Ablex.
- Gunter, B. (1986) *Television and Sex Role Stereotyping*. London: John Libbey.
- Nieuwdorp, F. (1998) *De Stereotypering van de Sekserollen in de Media. Casestudy: Friends*. Leuven: Verhandeling Departement Communicatiewetenschap, K.U. Leuven.

AUTEUR

Floris Nieuwdorp is licentiaat in de communicatiewetenschappen, K.U. Leuven. Dit onderzoeksverslag is gebaseerd op zijn verhandeling *De stereotypering van de sekserollen in de media. Casestudy: Friends*, juli 1998.